

УДК 327.5+351
DOI: 10.31733/17-03-2023-537-539

Наталя РОМАНЮК

доцент кафедри прикладної економіки,
підприємництва та публічного управління
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»,
кандидат економічних наук

**ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ: РИЗИКИ ТА ВИКЛИКИ
ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Сьогодні в Україні особливу увагу приділяють питанням глобалізації ризиків інформаційних війн, правого регулювання та нейтралізації небезпечних для країн наслідків.

Актуальність вирішення проблем інформаційної безпеки визначені у працях І. Жаровської та Н. Ортинської [1], К. Мелекесцева [2], А. Шугаєва [3].

Інформаційна війна – це процес використання різних методів та стратегій для маніпулювання, контролю та впливу на інформаційне середовище з метою досягнення певних політичних, економічних чи інших цілей. Така війна може проходити на будь-якому рівні, включаючи міжнародний, національний та локальний.

Основні причини інформаційних війн можна виділити наступні (рис. 1):

– Політичні протистояння. Часто інформаційні війни виникають на тлі політичних протистоянь і конфліктів, коли різні сторони намагаються вплинути на громадську думку та добитися підтримки населення.

– Економічні інтереси. Інформаційні війни можуть бути викликані конкуренцією між різними компаніями або країнами за ринки збуту, інвестицій та ресурсів.

– Релігійні та етнічні конфлікти. Інформаційні війни можуть виникнути на тлі релігійних або етнічних суперечок, коли різні сторони намагаються використовувати масові комунікації для збільшення своєї впливовості та мобілізації громадської думки на свою сторону.

– Ідеологічні суперництва. Інформаційні війни можуть виникати як ідеологічні конфлікти між різними країнами, організаціями або групами, коли вони намагаються просунути свої ідеї та цінності у масові свідомості.

– Військова конкуренція. Змагання між різними військовими блоками за вплив на міжнародну безпеку та геополітичний вплив.

Ризики інформаційних війн можуть бути дуже суттєвими та мати довготривалі наслідки (рис. 1):

– Порушення довіри. Інформаційні війни можуть порушити довіру між народами, державами та групами, що призведе до взаємного підозрливості та конфліктів.

– Роз’єднання суспільства. Інформаційні війни можуть спричинити роз’єднання суспільства та збільшення соціальних розбіжностей. Наприклад, вони сприяють поширенню повідомлень, відео-сюжетів, що збільшують соціальний розбрат.

– Відсутність об’єктивної інформації. Інформаційні війни можуть призвести до нестачі або взагалі відсутності об’єктивної інформації, оскільки сторони суб’єктивно обирають формат подачі інформації, щоб досягнути своїх цілей.

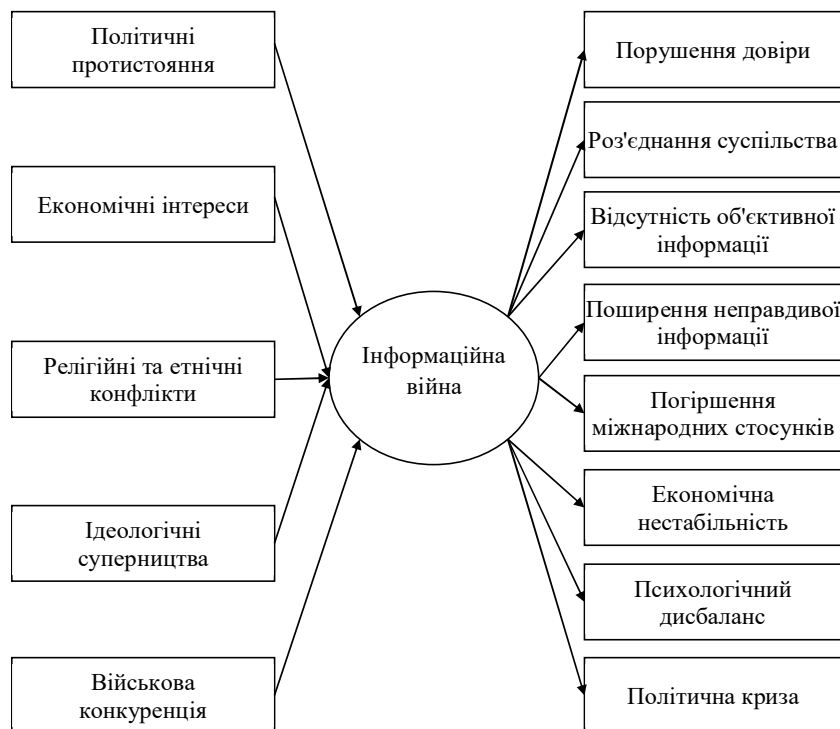

Рис. 1. Причини та наслідки інформаційних війн

Поширення неправдивої інформації. Інформаційні війни можуть сприяти поширенню неправдивої, фальсифікованої інформації, що може вплинути на ухвалення рішень, дії людей та держав.

Погіршення міжнародних стосунків. Інформаційні війни можуть мати серйозний вплив на міжнародні стосунки, зокрема на відносини між державами, в тому числі на політичні та економічні.

Зменшення ефективності діяльності бізнес-структур у регіоні та країні в цілому. Віруси та кібератаки, втрата конфіденційної інформації, вплив на технічну інфраструктуру – негативні прояви впливу інформаційних війн.

Психологічний дисбаланс. Результатом інформаційних війн може бути зміна громадської думки, формування нових соціальних настроїв, дезінформація та паніка.

Економічна нестабільність в країні, регіоні. Суттєвими негативними наслідками можуть бути зміна курсів валют, втрата довіри до економічних інститутів та структур, тощо.

Політична криза. Порушення довіри до державних інститутів, зміна політичної влади, зростання чи загострення військових конфліктів.

Залишитися пасивною стороною в інформаційних війнах вкрай небезпечно, тому важливо розроблювати та впроваджувати заходи, спрямовані на протидію інформаційним війнам:

Підвищення рівня медіаграмотності – населення повинно бути здатне критично оцінювати інформацію, яку отримує. Це можна досягти за допомогою навчання у школах та університетах, а також проведення інформаційних кампаній національного рівня.

Посилення контролю за соціальними мережами – соціальні мережі стали популярними джерелами інформації, але вони також можуть бути використані для поширення дезінформації. Держави можуть зміцнити регулювання соціальних мереж, щоб зменшити можливість поширення шкідливої інформації.

Підвищення рівня кібербезпеки – інформаційні війни можуть бути запущені за допомогою кібератак. Організації та держави повинні зробити все можливе, щоб захистити свої інформаційні ресурси та зменшити ризик кібератак.

Розширення міжнародного співробітництва – інформаційні війни можуть бути глобальними проблемами, отже вони вимагають міжнародної співпраці. Країни повинні

працювати разом, щоб виявляти та припиняти поширення дезінформації та інших видів інформаційних війн.

Розвиток альтернативних джерел новин – люди повинні мати можливість дізнаватися правдиву інформацію з різних джерел, що забезпечить зменшення впливу інформаційних війн та сприятиме розвитку критичного мислення.

Розробка інформаційної політики – держави та різні організації повинні розробляти та впроваджувати заходи, щоб захистити правдиву інформацію, покращити інформаційну грамотність та зменшити вплив дезінформації на громадську думку.

1. Інформаційна війна як сучасне глобалізаційне явище. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки». 2020. № 2 (7). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/sep/22118/10.pdf>.

2. Мелкесцев К. І. Про трактування інформаційної війни: від технічно-кібернетичної до історико-психологічної парадигми. Південний архів (історичні науки). 2022. № 38. С. 62-67.

3. Шугаєв А. В. Феномен інформаційної війни. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2019. № 4 (2). URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/4_2019/part_2/31.pdf.

УДК 336+349

DOI: 10.31733/17-03-2023-539-541

Тетяна СЕРГІЄНКО

доцент кафедри міжнародних відносин
та соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат політичних наук, доцент

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що сьогодні в глобальному світі інформація є механізмом, який забезпечує цілеспрямовані дії суб'єктів, а її накопичення дозволяє коригувати поведінку суб'єктів. За допомогою інформації можна дезорієнтувати людей, впливати на політичну діяльність і маніпулювати людською свідомістю. Водночас зміни, які зараз відбуваються під впливом інформаційних потоків, окрім позитивного впливу, несуть у собі й загрози.

Вивченням особливостей інформаційно-психологічної безпеки особистості займалися В. Білик, В. Бінько, К. Бурич, А. Гуровський, А. Данільян, А. Дзюбань, В. Пархоменко, Д. Дмитрієв, І. Єфименко, Б. Коган, П. Косач, Р. Костенко, В. Ліпкан, О. Палій, Р. Погорельський та ін. Щодо забезпечення національної безпеки взагалі та окремих її елементів в своїх наукових працях розглядали такі вчені, як: В. Авер'янов, А. Берлач, О. Бандурка, Д. Бахрах, В. Гіжевський, Є. Додін, В. Колпаков, А. Комзюк, В. Развадовський, В. Шамрай, Х. Ярмакі та ін. Проте, незважаючи на досить велику кількість публікацій, сьогодні дане питання залишається актуальним.

Україна, як частина сучасного глобалізованого світу, перебуває в потоці інформаційно-психологічного впливу, що зумовлено її геополітичним положенням та наявністю політичних, економічних та інших інтересів у нашій країні з боку сусідніх держав. У цьому контексті, як зазначає Є. Катаєв, «проблема забезпечення інформаційної безпеки національних інтересів у кожній сфері останнім часом стає дедалі актуальнішою» [5, с. 216]. В першу чергу це пов'язано з розвитком сучасних інформаційних технологій. Активне впровадження інформаційних технологій у суспільне життя, постійне вдосконалення та збільшення кількості нових технологічних рішень призвели до радикальних змін не лише в суспільстві, а й у людській свідомості.

Щодо визначення категорії інформаційно-психологічної безпеки, то одні вчені визначають її як стан, інші як процес, діяльність, здатність, систему гарантій, властивість, функцію тощо. Іншими словами, мова йде про такі соціальні процеси, які ускладнюють або перешкоджають нормальному функціонуванню держави і соціальних інститутів суспільства